

Jan Slovák
STARÁ SVĚCENÍ

Šli dvě Kaňovjané v noci po lúkách a ukázalo sa jím svjetlo a to svjetlo bečalo.
(Antonín Václavík, *Luhačovské Zálesí*, 1930)

1

Sbíral jeden muž na poli u Skalek kamení. Blížilo se už poledne, když našel bílý kámen podobný lidské hlavě. Kámen mu začal v rukách zpívat. Zněl tak podivně, až muž zatoužil zpívat také tak. Po všechny další roky míval za zuby, místo jazyka, tři světlé kaménky. Nemluvil, jenom těmi kaménky o sebe hrčál.

2

Oněmí, kdo pod kvetoucím stromem hlasitě promluví. Jeden člověk z Ludkovic to chtěl vyzkoušet a pod rozkvetlou trnkou zahalekal. Krk se mu hned sevřel a víc ze sebe nevypravil – jen hučení včelího roje. Někteří viděli i včely mu z huby vyletovat.

3

Ve Studničném je studánka, ale nikdo k ní nechodí pro vodu. Jedna dívka z Provodova se z ní napila – a brzy potom umřela. A jak už ležela v rakvi, vyrostly jí z loktů dva vrbové proutky. Z nich vytryskla voda a tekla dolů Provodovem pak zpátky nahoru do Studničného.

4

Za svatým Františkem, mezi Provodovem a Pradliskem, roste v lese modrá myrta. Když se pod ni položí mrtvý, na den obživne. Po celou dobu ale zůstane v obličeji modrý.

5

Spal jednou řetečovský hlásný Cherubín Wlček na poli Pod jehličí. Jak ležel na zemi, vlezl mu do pootevřených úst had a usídlil se tam. Byl celý bílý, jakoby sněhový. Snad to byl jazyk Boží.

6

Kus cesty od Rysova je kamenné pole. Na něm žijí tři ještěrky. Jedna má stříbrnou hlavu, druhá stříbrnou nožku, třetí stříbrný ocas. Jednomu člověku se podařilo všechny tři ještěrky chytit. Po týdnu se mu ztratily, a tak se vypravil znovu je hledat. Vrátil se na Pradliska teprve po dlouhém bloudění. A vypráví se, že z hlavy mu doma vypadly stříbrné oči. Ty oči potom pověsili vedle oltáře na Maleniskách.

7

Jistý chlapík posekal louku v nevhodný čas a dokonce i nesprávným směrem. Z posečené trávy poskládal vítr za sekáčovými zády tělo přes celou louku. V poledne tvor z trávy ožil. Pobíhal po poli sem a tam a byl vyšší než okolní stromy. Když se sekáč vpozdvečer vrátil, začal ho ten travěný pronásledovat a hrozivě přitom šustil. Vylekaný muž obra z napůl uschlé trávy zapálil. Jen vzplanul, začal hořce naříkat a svalil se na zem. Části ohořelé trávy se zmocnil vítr a za bolestného skučení ji odnesl.

8

Chytili u Biskupic na poli cizího chlapa. Slova mu nerozuměli, a tak mu vyřezali jazyk. Než ho zabili, přišli mu jazyk hovězí. Po několik nocí ozývalo se z pole zoufalé kravské bučení.

Přestalo, až když mrtvého celého pomazali medem. Když hrob po čase otevřeli, našli tělo neporušené. A v hrobové jámě byla hlína rozdělená na černou a bílou.

9

Vypravil se jednou desetiletý Jožka od Bačů z Pradliska na divoké holuby. Když došel ke Studničnému, strhl se velikánský víchr. Před ním se stromy ohýbaly tak, že jeden tloukl o druhý, za ním se na stromech nepohnul ani lísteček. Najednou tu ve víchru před ním stála černě oděná ženská. Bolestně se na něho podívala, zalomila rukama a zvolala: „Bože, Bože, Bože!“ Potom se ztratila.

(podle P. Františka Müllera)

10

Kdo si před prací v lese pomočí ruce, nemusí mít strach, že se sekne nebo pořeže. I kdyby si všechny prsty utnul, zase mu dorostou. Stačí jenom, když ruku ponoří u svatého Františka do pramene Radějůvky. Březovský Bohuš to udělal – jenomže obráceně, a narostly mu jen pokroucené pahýly.

11

Dva balvany leží v lese severně od dědiny Pradliska. Mají podobu koní. Kdysi se je snažil jeden šviháním probudit a popohnat. Kameny se ale ani nepohnuly. Zato pravá ruka mu i s pruty až po loket zkameněla.

12

Na Malenisku je místo, kde přenocovali Panna Marie a svatý Josef při cestě do Betléma.

Aby byli přes noc ochráněni, přenesl je mrak do provodovských hor a před ránem, i s kamenem, na kterém spali, zpět do Svaté země. V tom místě, kde původně kámen býval, nikdy neprší ani nebývá noc.

13

Jednou ráno šel dědáček Slovák na roráty. Všude byla tma, ale v kostele se už svítilo. Hned vešel do zpovědnice, aby se vyzpovídal. Vyznal své hříchy a zpovědník mu podal hrst tmavého tabáku. Místo pokání ho měl všechn vykouřit. Dědáček vyšel ven, aby si zapálil. Tabák zpočátku příliš nehořel a bylo z něho tolik dýmu, že nebylo vidět. Jakmile se dýmka rozhořela, začal kouř stoupat k nebi, a tu se hned rozednilo. A dědáček uviděl, že celou dobu chodil po hřbitově mezi hroby, daleko od kostela. Kdyby při zpovědi zalhal, živý by nevyvázl.

14

Šli tři kluci z Ludkovic se zpěvem. Uprostřed noci je překvapil krutý mráz a vánice. Když je ráno našli, byli ještě vlažní. Ale jazyky už měli celé bílé. V teple časem všichni rozmrzli, jenom jazyky zůstaly, jak byly, takové lepotavé.

15

Ostříhali chlapce a vlasy hodili na hnůj. Večer přiletěl vítr a vlasy odnesl. Větru ale ty chlapcovy vlasy na hlavě moc nedržely. A tak s větrem jenom poletovaly nedaleko chlapcova domu.

16

U Březůvek, cestou k Rysovu, je dýchající kámen. V těchto místech kdysi ubili němého. Před každou bouřkou se kámen strachy potí.

Deštěm kamene ubývá. Až bude velikosti dítěte,
kámen ožije.

17

V Halenkovicích u studánky zjevuje se v poledne
smutná žena. V hubě žvýká trávni plachtu. Když
zahlédne nějaké děcko, strčí ho do plachty a odnese.
(vyprávěl František Horka, Halenkovice)

18

V Dolní Lhotě jedna svobodná dívka ne vlastní
vinou otěhotněla. Bála se, že ji vyženou, a tak
nakonec porodila tajně. Když začala rodit,
sypala se z ní krupice a potom vyšlo dítě.
Bylo celé ze sýra a tvarohu. Takže ho dívka mohla
sníst a nikdo nic nepoznal.

18

In Dolní Lhota (a small village) one young girl by not her own
guilt got pregnant. She was afraid that people would expel her, so
she gave birth in secret. When she went into labor,
there was semolina first and then came the baby.
The child was all from cheese and curd. So the girl could
ate the baby and no one found it out.

19

Na Pasekách, v Ráji, se vsadil Cigán, že se oběsí.
Nejdřív se domluvil s chlapama, že jakmile
se pověsí, hned ho odříznou. Ti ale na něho
zapomněli a pak už bylo pozdě. Ještě čekali,
jestli si přijde pro výhru, ale nikdo dlouho nešel.
(vyprávěl Milan Kubelka, Provodov)

19

On Paseky, in Paradise (part of Provodov village), one Gypsy bet to hang himself.
First he talked with the other guys that once he
was hung, they just cut him off. But they forgot to do it for him and then it was too late. They waited
if he comes for his win, but no long gone.
(narrated Milan Kubelka, Provodov)

20

Aby mohl škodit, opouštěl jeden chlap za noci svoje tělo. Kudy z těla vylezl, takové skutky páchal. A nejhorší byly, když vyšel chcáním nebo řiťú.

21

U Šarov žije divý muž. Celý je porostlý rezatými chlupy. Obě nohy má slaměné. Na jaře, v dubnu, se zazelenají, v létě zežloutnou, na podzim šustí. Celý rok muž pije pouze obilnou kořalku. Kdyby ji nepil, byl by ještě divější.

22

Ve Zlíně žije chlapec – a ten má uvnitř těla všechny orgány zrcadlové. Takové dříve lidé zabíjeli a jejich vnitřnosti, napnuté na rámy, sloužily jako zrcadla.

23

O pašijích obchází náměstí ve Zlíně černá ovce. U každého rohu kajícně poklekne. Při třetím zjevení je podřezána. Krvavý déšť stříká až na zdi. Setmí se. Komu dopadne na jazyk kapka krve, tomu jazyk při řeči vzplane. Květy. Za noci krev na zdech září. Voní.

24

V Malenovicích uvazují děti na noc provazem za krk, aby jim je nikdo ve snu neodvedl.

25

Učitel Černý z Provodova měl všechny kosti v těle duté. Někdy za silného větru dokázal na každou z nich zapískat. A nejsmutnější bylo,

když hrál na tu hlavní kost.

26

Na Pradliskách, v čísle 3, zbourali stodolu, ale i potom nad volným místem ptáci nikdy moc nelétali. Častokrát bylo vidět, jak se ve vzduchu vyhýbají neviditelným stěnám. Jestliže některý z ptáků vletěl do prostoru bývalé stodoly, byl ztracen. Zmateně poletoval sem a tam tak dlouho, až padl mrtvý k zemi.

27

Strž Židáky, na kraji Provodova, je už zasypaná a zarostlá. Ještě dodnes tu bývají v pátek slyšet ze země lidské hlasy a zpěv. Když tu kdysi kopali, šli po hlasech, ale našli jenom jamku vystlanou hedvábím. Zdálo se, že ten zpěv vychází z té látky.

28

V květnu se chodívají Provodovští umývat do horního potoka. Po umytí si vlasy místo stříhání vypalují. To se děje až za úplné tmy. Vidět jsou jenom občasné záblesky, hořící let-lampy.

29

Stalo se to na Provodově u Slováků, začátkem první světové války. Toho dne všichni v domě spali tak hluboce, že se probudili až před polednem. Ještě po letech si můj dědeček – tehdy neměl ještě ani osmnáct – na ten den pamatoval. Všem se zdál to ráno stejný sen, že jejich František přišel domů z pole nahý. Tatínek ho poslal pro šaty, aby se pěkně oblékl, než pojedou s fůrou do stodoly. Na druhý den našli na hřbitově otevřený hrob. Po dvou dnech se zase sám zavřel. Až po čase se dozvěděli, že František padl někde

v Polsku.

30

Viděla jsem tatínka, čtrnáct roků po jeho smrti,
jak běhal po poli v obilí a hledal maminku.
„Tatínku, tu už nehledajte, však je dvacet roků mrtvá,“
volala jsem na něho.
A on mně pověděl:
„Tak to sa budu moset jít opit, abych nebyl tak smutný.“
(*kmotřenčin sen, vyprávěl František Horka, Halenkovice*)

31

Šel provodovský Janek pěšky z Luhačovic.
Za Řetechovem se začal bořit do hlubokého písku.
Když byl už zapadlý až po pás, zjevila se mu
nejmilosrdnější Bohorodička. Poručila mu:
„Vyplivni, co máš v hubě!“
Janek plival kolem sebe, ale propadal se stále hlouběji.
Až když třikrát vyzvracel, co vypil, ocitl se zázračně
na druhé straně kopce až pod Maleniskem.
Domů se dovlekl jen taktak, žlutý jak kopřivové kořeny.

32

Maleniský kostel měří zvenku na šířku 14 metrů
a na délku 27 metrů. Když ale změřili kostel
i uvnitř, naměřili na všech stranách o metr a půl víc.
Když chlapi doměřili, metr se jim rozpadl na dva kusy,
a ty - jako dva zlatí slepýši - zalezly pod oltář.
Hledali je, ale zatím se venku setmělo, takže nic
nenašli.

33

Divoký z Provodova vzal několik kilo borové
smůly a zalil ji v bečce vodou z Maleniska.
Za sedm týdnů smůla v bečce obživila. Jantarově
žlutý člověk však zůstával v té vodě, na vzduchu

by ztvrdl. A tak hodně bečával.

34

Pod Maleniskem v prameni žije drobná ryba. Jednou ji strýček ze Sýkoří chytil, snědl, a stal se nesmrtelným. Ale jenom na týden, potom ho to přešlo.

35

Za Řetechovem, okolo cesty k Malenisku, roste řada stromů. Květy mívají krvavé. V noci před pátým srpnem chodívá touto alejí tajemné procesí poutníků k Panně Marii Sněžné. Všichni jsou bezhlaví, ale přitom je slyšet zpěv. Hlavy koulejí před sebou po cestě. Ty zpívají, ale jenom když jsou tváří k zemi.

36

Při maleniské pouti se Mlček z Podhradí napil zázračné vody z místního pramene. Ta z něho vytekla v podobě zlaté nitě. Byla tak dlouhá, že namotaná dala by klubko větší než hlava. Zvědavě podle té nitě šel a ta ho přivedla zpátky domů na Podhradí.

37

V okolí Luhačovic kladou umírajícím na oči silná skla, aby lépe viděli na cestu. S nimi je i pohřbívají. Jednou si pár těch skel tajně schoval řetechovský Hadaš. Když si je nasadil, uviděl jak z maleniského kostela, z obrazu Panny Marie, vytéká pramének mléka. Když se k němu sklonil, aby se také napil, mléko zmizelo mezi dlaždicemi.

Na svátek Marie Magdalské nechodívá nikdo okolo Petrova pole pod Maleniskem. Cesta je tam ten den vystlaná dívčími vlasy z nedalekého hřbitova. Jedenkrát tam Skovajsa z Ludkovic hledal svoji dceru, co toho roku umřela. Než ji našel, musel po celou noc všechny zbylé vlasy česat holými prsty. Ráno je měl odřené až na krvavé kosti.

Na Petruňové, hned za hřbitovem, je les samý chodníček. Provodovští sem moc nechodí, takže se ani neví, kdo je prošlapává. U cestiček se povalují ptačí kosti – asi zbytky jídla. Pradliský Bublák si jedenkrát pár kostí přinesl domů. Ale hned ve dveřích proti němu vyrazilo cosi širokého, že zahodil, co nesl. Nedávno, když ho omývali do truhly, našli mu pod lopatkou křídlo, veliké bylo asi jako vlaštovčí.

Přepadla jednou starého Zábojníka dřímota, a tak si lehl v humně hned vedle hromady natrhaných jablek. Probudil se až za tmy. Chodili tam okolo jacísi – poznal, že mrtví. Jablka brali a házeli je za sebe. Někteří dávali i do úst, ale protože měl každý jen jednu dlouhou ruku, do úst se ne a ne trefit

Šel Zásměta cestou vzhůru okolo polí Na Dílech. Potkal stařenku – a ta ho probodla slámovým stéblem asi metrové délky. Všechno z něho tím stéblem vysála. Jak se vracel domů, vítr s ním na silnici točil jak s vyschlým listem.

42

Blahošovi z Pradliska ukázal se jeho tři dny mrtvý kamarád – včelař.

„Jsme tam až po krky v medu,“ řekl mu.

Na jednoho pasekáře zas zvonila po celou noc jeho nedávno zemřelá žena. Když ji zahlédl přes záclonu, lekl se a neotevřel. Ráno viděl, že ke dveřím vedou medové šlápoty.

43

Na Podhradí jednou mrtvého vysvlékli do naha a potom sešvihali kopřivami přes otevřené oči. A mrtvý ožil. Celý další život však chodil pozpátku, jako by se odněkud vracel.

44

Na Pradliskách v jednom domě umřel dědáček. Jeho duši, jak šla, zabalili do bílé utěrky. A měli ji tam dlouho v kuchyni, v bílých látkách ovinutou. Veliká byla asi jako celý pecen chleba.

45

Když loni v zimě umřel na Březůvkách starý Karpil, upekli z chlebového těsta metrovou figuru zemřelého. Jenom místo očí dali vdolečky. Na konci pohřební hostiny ji v hospodě u Navrátila snědli. Chlapi začali jíst od nohou, ženské od hlavy. Ve chvíli, kdy dojedli, tělo se v zemi rozplynulo.

46

Právě se na Provodově sázela cibule, když měla pohřeb tetička Kolaříková. Cibule, zasazená v čase, kdy byl na hřbitově otevřený hrob, srostla na poli pevně k sobě, takže vytvořila téměř

dvoumetrové tělo. Na Dušičky nosili kluci Kolaříkovi
to cibulové tělo hore dolu po Provodově
a kdo je potkal, musel bečat.

47

Při slavnosti Všech svatých pršívají na Malenisku
zároveň dva deště. Jeden zvlášť na muže a druhý
na ženy.

48

Lakomým rostou vlasy i po smrti. Bývají tak
dlouhé, až vyrůstají z hrobu jak hustá tráva.
Na pozlovickém hřbitově je jednomu museli dokonce
séct. Při sečení se kosák smekl a zasekl se
hluboko do země. A vyvalila se tmavá krev.
Potom vlasy přestaly růst.

49

Večer před Dušičkami chodívá od maleniského
kostela ke hřbitovu průvod bez světel. Je pouze
slyšet veliký lomoz a rachocení sypaného kamení.
Dědáček Slovák jednou zahlédl ty, co v průvodu šli.
Vláčeli za sebou přivázané kameny,
na každém vlasu jeden kámen.

50

Jedné noci si provodovský Crla napočítal v těle
jednu kost navíc – zapomenuté Adamovo žebro.
Moc se nerozmýšlel a ještě za tmy si ho nožem
sám vyřezal a položil do peřin. Do rána vedle něho
ležela žena, celá bílá, ale bez vlasů.
Jak se rozednívalo, zbělela tak, že se v peřinách
úplně ztratila.

51

U cesty na Světlov roste keřík kvetoucí červenými květy. V noci květy hoří jasným plamenem. Vsadil se jeden chlap v hospodě u maleniského Navrátila, že si od keře připálí cigaretu. Jak se nad keřem naklonil, chytily mu i vlasy. Než doběhl zpátky do hospody, už mu hořela celá hlava. Listů na tom keři je sto třicet čtyři.

52

Cestou nocí se jeden člověk zastavil, aby si zapálil. Místo cigarety chytla tma okolo něho a svítila mu na cestu.

53

Na kopci Světlově bývá ráno světlo ještě dříve, než vyjde slunko. To světlo se tam dostává dírou v zemi a drží se na kopci po celý den v jednom místě. Večer zas tou samou dírou zmizí.